

УДК 658.152

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/5-78-13>

Клюс Ю. І.
Івченко Є. А.
Івченко Ю. А.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

ВИНИКНЕННЯ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ ВНАСЛІДОК ПОСТКОНФЛІКТНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

У статті визначено специфічні риси структурних зрушень на промислових підприємствах регіону внаслідок постконфліктної трансформації (незворотність, еволюційність, випереджаючий характер розвитку, неповна передбачуваність наслідків під впливом тимчасового чинника), що зумовлюють специфіку управління ними на підприємствах регіону та впливають на їхню економічну безпеку. Зумовлено вибір комплексних управлінських заходів щодо формування трансформаційних процесів на промислових підприємствах регіону (систему заходів щодо мобільного коригування розроблених довгострокових напрямів з урахуванням змін наслідків впливу зовнішніх і пов'язаних із ними внутрішніх чинників інноваційного розвитку, що визначаються на основі моніторингу). Виділено ключові етапи послідовності управління структурними зрушеннями на промислових підприємствах регіону. Проведено аналіз сильних та слабких сторін, оцінювання можливостей і загроз функціонуванню і розвитку промислових підприємств регіону внаслідок постконфліктної трансформації.

Ключові слова: структурні зрушення, економічна безпека, постконфліктна трансформація, промислове підприємство, регіон.

Постановка проблеми. Інноваційна перебудова економіки та потреба в ефективному використанні потенціалу економічної безпеки підприємств регіону зумовлюють необхідність проведення відповідних науково обґрунтованих змін в управлінні їхнім розвитком. За результатами діяльності підприємств регіону визначається ефективність управління інноваційними процесами на них. Перехід до інноваційної економіки вимагає від управління нових підходів. Це особливо актуально, оскільки в процесі здійснення цих процесів формується нова структура, яка повинна створювати умови для досягнення оптимальних результатів за наявних умов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню системи економічної безпеки підприємства приділено багато уваги в наукових працях Г.В. Козаченко, Ю.С. Погорелова, З.Б. Живко, Л.Г. Шемаєвої, І.П. Отенко, В.М. Бабаєва, Т.В. Момот, Є.І. Овчаренка, Є.І. Рудніченка, О.М. Ляшенко, Л.О. Корчевської. Дослідженням проблем інноваційного розвитку підприємств регіону під впливом усіляких трансформацій на різних рівнях займалася й продовжує займатися велика кількість вітчизняних на закордонних учених. Проте питанням впливу саме структурних зрушень на ці процеси приділяється, на нашу думку, недостатньо уваги.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення впливу структурних зрушень на промислових підприємствах регіону внаслідок постконфліктної трансформації на їхню економічну безпеку.

Для досягнення мети було поставлено такі завдання:

- визначити специфічні риси структурних зрушень на промислових підприємствах регіону внаслідок постконфліктної трансформації;
- зумовити вибір комплексних управлінських заходів щодо формування трансформаційних процесів на промислових підприємствах регіону;
- виділити ключові етапи послідовності управління структурними зрушеннями на промислових підприємствах регіону;
- провести аналіз сильних та слабких сторін, оцінювання можливостей і загроз функціону-

ванню і розвитку промислових підприємств регіону внаслідок постконфліктної трансформації.

Виклад основного матеріалу. У процесі безперервного здійснення інноваційної діяльності на промислових підприємствах система управління інноваційними процесами повинна бути сформована і реалізована в рамках стратегії економічно безпечної інноваційного розвитку в умовах постконфліктної трансформації. У роботі [1] під постконфліктною трансформацією пропонується розуміти адаптивну реакцію економіки України на всіх її рівнях на збройний конфлікт у південно-східних регіонах України у вигляді процесів (часто деградаційного характеру) зміни обсягу виробництва, розташування виробничих потужностей, інвестування капіталу тощо. Науковці Ю.С. Погорелов та Є.А. Івченко вважають, що такі трансформації несуть виклики та загрози діяльності для економічної безпеки на всіх її рівнях – від окремого підприємства до національної економіки – та потребують свого дослідження, як мінімум як негативний приклад для застереження повторення аналогічних ситуацій [1, с. 359–360]. Відчуваючи суттєві обмеження у всіх без винятку видах ресурсного забезпечення, підприємства постконфліктного регіону пов'язують перспективи власного розвитку саме із забезпеченням економічної безпеки підприємства [2, с. 28]. Це означає, що управління інноваційними структурними зрушеннями повинно носити стратегічний характер. При цьому варто відзначити, що формування такої стратегії необхідно здійснювати на основі моделі управління структурними зрушеннями інноваційної діяльності.

Аналіз існуючих підходів до управління інноваційними структурними зрушеннями на промислових підприємствах регіону показав, що більшість інноваційних структурних змін не супроводжується зростанням інноваційної стійкості. Причиною цього є низький рівень структурної живучості та безпеки реалізації інноваційної діяльності господарських систем через незбалансований характер структурних змін [4]. У зв'язку із цим для ефективного інноваційного розвитку комплексу, заснованого на зростанні інновацій-

них характеристик його провідних підприємств, необхідна нова модель управління структурною трансформацією, сформована на принципах збалансованого розвитку структури господарської системи, що веде до досягнення ними структурної живучості в умовах постконфліктної трансформації. За допомогою цього і за рахунок досягнення нової якості структури систем буде забезпечена економічна безпека інноваційного розвитку комплексу підприємств регіону [4].

Основні підприємства зосереджено у містах Северодонецьк, Рубіжне, Лисичанськ, Кременна, питома вага яких у загальному обсязі реалізованої промислової продукції області становить майже 50%. Середньооблікова кількість працюючих у промисловому комплексі у жовтні 2018 р. становила 34,0 тис осіб, збільшення до попереднього місяця – 0,9%. Заробітна плата штатних працівників у середньому за жовтень 2018 р. становила 7 443,0 грн, що більше на 0,1% від попереднього місяця та на 0,3% – від середнього рівня по регіону [1]. Обсяг реалізованої промислової продукції за січень-жовтень 2018 р. становив 18,9 млрд грн, або 0,9% від загальнодержавного. Індекс промислової продукції у січні-жовтні 2018 р. порівняно із січнем-жовтнем 2017 р. становив 85,0% (січень-жовтень 2017 р. до січня-жовтня 2016 р. –70,0%) [3]. Основні показники Луганської області станом на 2018 р. порівняно з показниками до воєнного конфлікту подано в табл. 1.

Таблиця 1
Основні показники Луганської області
станом на 2018 р.

Показник	2014 рік	2018
Площа Луганської області (тис кв. м)	26,683	18,319
Населення (тис осіб)	2205,4	960,2
Обсяг виробництва (млрд грн)	45,4	22,8
Питома вага по Україні (%)	3,9%	0,9%
Кількість промислових підприємств	1889	480
із них:		
великі	24	4
середні	278	79
малі	1587	397

Джерело: авторська розробка

Структурні зрушення, що виникають у процесі інноваційної діяльності, набувають таких специфічних рис, як незворотність, еволюційність, випереджаючий характер розвитку. Це призводить до необхідності пошуку нових форм реалізації управління з метою підвищення їх ефективності за рахунок підвищення живучості та безпеки інноваційної діяльності господарських систем.

Особливості інноваційних структурних зрушень (незворотність, еволюційність, випереджаючий характер розвитку, неповна передбачуваність наслідків під впливом тимчасового чинника) зумовлюють специфіку управління ними на підприємствах регіону: унікальність, випереджаючий і адресний характер, зростаюча складність. Поряд із цими характеристиками система управління інноваційними структурними зрушеннями набуває таких рис, як комплексність, безперервність, інноваційність, своєчасність, що, своєю чергою, зумовлює стратегічний характер такого управління [5].

Якщо в умовах визначеності використовуються переважно стандартні, випробовувані на

практиці методи і прийоми прийняття рішень, то за постконфліктної трансформації найчастіше залучаються досвід, інтуїція, творчі здібності керівників [3]. Тому керівники, які приймають рішення з управління економічною безпекою підприємств регіону, використовують кілька стратегічних напрямів:

стратегія уникнення невизначеності, яка полягає у тому, що ігноруються джерела невизначеності і робиться ставка на кращий варіант інновації;

стратегія відомості невизначеності до визначеності на основі подання, що майбутнє буде таким самим, як і минуле, і прийняті рішення, як у минулому;

стратегія скорочення невизначеності зовнішнього середовища на основі ведення переговорів із джерелами невизначеності, послідовному проясненні невідомих обставин, збору та обробки інформації.

Управління впливом структурних зрушень на економічну безпеку підприємств регіону в довгостроковій перспективі має бути спрямоване на створення інструментів для адаптації господарських систем різних рівнів до мінливих умов зовнішнього середовища, для підвищення ефективності управління інноваційними промисловими ризиками господарських систем та зростання їхньої живучості, що відповідає особливостям діяльності підприємств регіону в умовах постконфліктної трансформації.

Безперервна зміна зовнішнього середовища означає, що їй притаманна певна непередбачуваність результатів інноваційного розвитку. І розроблення стратегії управління інноваційними структурними зрушеннями здійснюється в умовах невизначеності, яку в умовах інноваційної діяльності породжують як процеси всередині комплексу, так і поза нею. У зв'язку із цим система управління структурними змінами повинна враховувати вплив зовнішнього середовища і враховувати, на що змінюється в процесі структурної трансформації рівень живучості. Зовнішнє середовище характеризується нестійкістю дії чинників, що змушують структуру господарської системи змінюватися. Невизначеність зміни внутрішніх чинників зумовлюється взаємним впливом і впливом один на одного компонентів і підсистем комплексу як складної системи. Однак практично неможливо точно і детально моделювати поведінку складних систем, але можливим уявляється тільки виявлення та прогнозування тенденцій їх саморозвитку [6].

Нині існуючі інструменти управління не повною мірою адаптують трансформацію структури комплексу до безупинно мінливих інноваційних реалій. І у зв'язку із цим підготовці та аналізу стратегічних рішень з управління впливом структурних зрушень на економічну безпеку підприємств регіону не приділяють належної уваги. Це призводить до того, що виникнені в результаті ризику виявляються неврахованими під час формування системи економічної безпеки, що призводить до зниження ефективності реалізованих управлінських заходів через зниження структурної живучості, а потім і темпів інноваційного розвитку.

Невизначеність зовнішніх умов розвитку впливає на всю систему управління господарською системою у цілому і позначається на економічній безпеці її інноваційної діяльності. Це призводить до збільшення ймовірності виникнення інноваційних

структурних ризиків, серед яких – ризик невідповідності нової структури особливостям внутрішньої виробничого середовища і зовнішнього навколишнього середовища. Крім того, існує ризик помилок у прогнозуванні, плануванні, розробленні та реалізації системи управління структурними зрушеннями в інноваційній економіці, а також ризик недоотримання очікуваного результату, швидке старіння трансформованої структури, нераціональність застосування (у разі якщо витрати на неї неопорівняні з результатами). Весь цей комплекс ризиків потребує управління, яке повинно бути враховане під час формування стратегії управління інноваційними структурними зрушеннями, оскільки інакше зниження їх результативності буде зумовлене зниженням економічної безпеки підприємств регіону. Тому довгострокові цілі повинні ставитися так, щоб передбачена їх адаптація до впливу зовнішнього середовища враховувала заходи з безперервного обліку ризиків у системі управління інноваційними структурними зрушеннями.

Це означає, що довгострокове управління трансформацією структури в процесі інноваційної діяльності має включати систему заходів щодо мобільного коригування розроблених довгострокових напрямів з урахуванням змін наслідків впливу зовнішніх і пов'язаних із ними внутрішніх чинників інноваційного розвитку, що визначаються на основі моніторингу.

Для цього пропонується розроблення альтернативних заходів (варіантів альтернативних стратегій управління змінами структури) з урахуванням передбачуваних варіантів зміни умов здійснення ефективної і безпечної інноваційної діяльності промислових підприємств. Такі заходи не припускають зміни стратегії управління, а лише передбачають необхідність коригування, даючи змогу адаптувати систему управління до змін зовнішнього середовища, підвищуючи ефективність управління інноваційними промисловими ризиками системи та її структурну живучість. Під час стратегічного планування важливо на ранніх етапах процесу висунути і розглянути максимально можливу кількість альтернатив. Чим більше альтернатив, тим більше потрібно докласти зусиль і часу для їх оцінювання.

Однак для досягнення максимально можливого рівня адаптивності системи управління інноваційними промисловими ризиками (структурної живучості) необхідно також розробляти варіанти для менш імовірних випадків, складаючи багатовимірну багатоваріантну послідовність управління інноваційними структурними зрушеннями та оцінювання їхнього впливу на економічну безпеку промислових підприємств регіону, яка враховувала б і різні напрями розвитку стратегії в умовах невизначеності середовища, що дасть змогу досягти за допомогою нової структури господарської системи нового рівня ефективності інноваційної діяльності. Розглядаючи стратегію управління як сукупність взаємопов'язаних стратегічних рішень, достатніх для опису ключових напрямів діяльності промислових підприємств, необхідно відзначити, що під час розроблення стратегічних рішень необхідна наявність умов їх несуперечності і повноти. Це формує в ефективній системі управління вимоги до комплексного й усебічного впливу на процеси трансформації структури не тільки всього комплексу, а й окремих його елементів – провідних підприємств, підвищення їх живучості в процесі зміни структури. Останнє

створює умови для випереджаючого характеру інноваційного розвитку структури, необхідного за безперервності змін зовнішнього середовища. Це означає, що довгострокове управління інноваційними структурними зрушеннями має орієнтуватися на передбачення інноваційних процесів, комплексно й усебічно впливаючи на основи діяльності промислових підприємств, з урахуванням впливу чинників зовнішнього середовища. Превентивні заходи, що використовуються під час управління структурними зрушеннями з метою надання їм інноваційного характеру, дадуть змогу вивільняти ресурси, відволікати промислові підприємства для підготовки гармонізації напрямів їхнього розвитку зі змінами зовнішнього середовища в умовах інноваційної економіки і своєчасно підвищувати їх живучість та економічну безпеку.

Стратегічні управлінські рішення характеризуються двома ознаками: довгостроковістю і незворотністю наслідків. Вони реалізуються протягом тривалого часу, і наслідки від їх реалізації мають незворотний характер. Важливо, щоб довгострокові управлінські рішення приймалися з урахуванням ефективності інноваційного розвитку всіх складників виробничого потенціалу промислових підприємств. І стратегічний комплекс управлінських заходів має гармонізувати наслідки неоднорідного інноваційного розвитку промислових підприємств, надаючи водночас адресний вплив на трансформацію їхньої структури і сполучення їх в єдину структуру для підвищення структурної живучості за допомогою зниження ризику виникнення «вузьких» місць у їх розвитку.

Модель управління у цьому разі повинна передбачати збалансованість заходів з управління інноваційними структурними зрушеннями окремих систем мікрорівня, складників промислових підприємств і уникання асиметрії в розвитку структури інноваційної діяльності, існуючої в даний час, у багатьох вітчизняних галузевих комплексах.

Таким чином, у сучасних вітчизняних умовах управління структурними зрушеннями інноваційної діяльності та визначення їхнього впливу на економічну безпеку підприємств регіону вимагає формування стратегії управління, яка відрізнялася б комплексним, усебічним впливом на процеси трансформації, була б адресною, здатною до гармонізації наслідків неоднорідності інноваційного розвитку складників промислових підприємств і могла бути скоригована в результаті змін умов зовнішнього середовища. В умовах інноваційної економіки стратегія вимагає формування унікальної послідовності управління інноваційними структурними зрушеннями, яка мала б випереджаючий характер і відповідала умовам збалансованості розвитку окремих підсистем комплексу та адаптаційні заходи до змін зовнішнього середовища, що дасть їй змогу досягати нового рівня ефективності інноваційної діяльності комплексу за допомогою підвищення його структурної живучості (зростання якості управління інноваційними промисловими ризиками).

Запропонована послідовність управління інноваційними структурними зрушеннями повинна знаходитися у взаємозв'язку з управлінням інноваційним розвитком галузевого комплексу та регіональної системи. Але зміни в першому не повинні бути зумовлені тільки змінами у другому. Необхідна інтеграція стратегії управління структурними зрушеннями в загальну стратегію управління комплексом, щоб удосконалення управління інно-

ваційними структурними зрушеннями призводило до коректування управління інноваційним розвитком вищестоящих систем. Їх взаємопов'язаність і доповнюваність дасть змогу говорити про комплексне управління ефективністю інноваційної діяльності в галузевому комплексі.

Під час розроблення стратегії управління структурною трансформацією в рамках управління необхідно виділити її ключові етапи і сформулювати послідовність дій зі створення та реалізації. Запропонована нова послідовність управління інноваційними структурними зрушеннями передбачає певну сукупність стратегій, що дають змогу враховувати різні чинники, які впливають на зародження і прояв інноваційних зрушень, адаптуватися до змін зовнішнього середовища й інтегрувати її в управління інноваційним розвитком регіональної системи. Усе це дає змогу охарактеризувати її як комплексну адаптаційну послідовність гармонізуючого управління інноваційними структурними зрушеннями та визначення їхнього впливу на економічну безпеку підприємств регіону.

Першим етапом вважають стратегічний аналіз характеру та спрямованості інноваційної діяльності, збалансованості інноваційного розвитку підсистем промислового комплексу та ідентифікації послідовності управління інноваційними структурними зрушеннями. Мета аналізу – виявлення гармонійності складників інноваційного розвитку, визначення пріоритетів управління структурними зрушеннями в умовах інноваційної економіки, динаміки і напрямів інноваційного розвитку цього управління, а також визначення початкового рівня структурної живучості самого комплексу і його провідних підприємств.

У цьому зв'язку необхідно визначити однорідність розвитку комплексу.

Це виявляється на основі якісного аналізу впливу стану структурної живучості підсистем комплексу на характер змін у ньому. Якщо розвиток усіх складників однорідний, то можна говорити про гармонійність управління інноваційними структурними зрушеннями. Якщо сильно виділяється вплив тільки одного складника – про односпрямованість послідовності управління, якщо декількох складників – про поліспрямованість послідовності.

Так само в рамках даного етапу підходу необхідно визначити переважаючі джерела інноваційних ресурсів господарської системи, за допомогою яких буде здійснюватися стратегічне управління інноваційними структурними зрушеннями. Існує кілька можливих джерел цих ресурсів: результати власної інноваційної діяльності, залучені результати інноваційної діяльності сторонніх організацій (наприклад, технологічних парків).

Важливим моментом є визначення інноваційності самих структурних зрушень, які описано вище, що так само визначається на цьому етапі з метою вибору напрямку розвитку структури.

Другий етап передбачає проведення аналізу сильних і слабких сторін, оцінку можливостей і загроз функціонування та розвитку комплексу з погляду трансформації структури й визначення основних причин і напрямів впливу на структурні інноваційні промислові ризики в ході постконфліктної трансформації. У результаті перехресного аналізу матриці ситуаційного аналізу виділено чотири можливі стратегії:

сильних внутрішніх сторін розвитку промислових підприємств для мінімізації структурних

ризиків проти стратегічних можливостей оточення, тобто, спираючись на сильні сторони комплексу та використовуючи переваги зовнішніх можливостей, максимізувати інноваційний розвиток структури для досягнення більш стійкого інноваційного розвитку виробничої системи;

слабких внутрішніх сторін розвитку комплексу для зміцнення його внутрішньої структури проти стратегічних можливостей оточення: використовуючи зовнішні можливості, створювати систему управління інноваційними структурними зрушеннями для позбавлення від слабкостей, внутрішніх структурних ризиків;

сильних внутрішніх сторін розвитку комплексу для мінімізації структурних ризиків і зміцнення ефективності розвитку проти стратегічних загроз оточення, тобто, спираючись на сильні сторони виробничої системи, керуючи виникаючими ризиками, компенсувати вплив зовнішніх загроз, викликаних зростанням невизначеності інноваційного розвитку;

слабких внутрішніх сторін розвитку виробничої системи проти стратегічних загроз оточення, тобто, по суті, це оборонна стратегія, покликана одночасно мінімізувати стратегічні загрози і внутрішні слабкості, яка спрямована на управління виникаючими ризиками, а також адаптація нової структури до невизначеності зовнішнього середовища в умовах інноваційної економіки. Це найбільш значуще й актуальне поле для промислових підприємств, оскільки всі чинники мають високу значимість і характеризують глибинні стратегічні проблеми його підсистем.

На даному етапі актуальним стає питання про вибір найбільш ефективних дій для комплексу інноваційних проєктів у рамках формування стратегії управління інноваційними структурними зрушеннями та визначення їхнього впливу на економічну безпеку підприємств.

Третій етап передбачає планування стратегії, яке включає у себе вибір альтернативних стратегій, здійснюваний за результатами оцінки ефективності систем управління структурною трансформацією в процесі інноваційного розвитку та ситуаційного аналізу (на основі досягнення максимального рівня ефективності інноваційної діяльності в наявних умовах). Потім із них вибирається стратегія, що максимально відповідає ефективності інноваційної діяльності комплексу. Традиційний процес розроблення стратегії являє собою вибір одного з прийнятних сценаріїв (на основі значення структурної живучості), складених у результаті проведеного аналізу слабких і сильних сторін виробничої системи, а також загроз і можливостей навколишнього середовища.

Четвертий етап – це послідовна і комплексна реалізація стратегії, яка припускає адаптацію до стратегії, що передусім формує комплекс підсистем, гармонізацію розвитку їх структур, тобто реалізацію в процесі стратегічного управління заходів щодо підвищення структурної живучості за рахунок комплексності розвитку. Адаптація підприємства до виробленої стратегії передбачає коригування інноваційного розвитку структури комплексу і його політики в галузі пріоритетів інноваційного розвитку. Реалізація стратегії включає в себе організаційні заходи щодо реалізації вибраної стратегії, розроблення проєкту та плану, реструктуризацію, контроль, моніторинг аналітичного процесу та реалізацію рішень. Оцінка і контроль виконання стратегії управління інноваційними структурними зрушеннями є

завершальним і дуже важливим процесом стратегічного управління, оскільки забезпечує стійкий зв'язок між цілями досягнення ефективності інноваційного розвитку комплексу (рівнем інноваційної стійкості) і процесом їх досягнення (заходами з підвищення структурної живучості).

Цей процес контролюється методами стратегічного контролінгу. Він установлює об'єкт контролю, контрольовані показники (коефіцієнти інноваційності структурних зрушень), оцінку стану контрольованого об'єкта (оцінка ефективності системи управління), причини відхилень, що розкриваються в процесі контролю, і потребу в коригуванні, якщо вона можлива [3].

Коригування за результатами стратегічного контролю може зачіпати не тільки стратегію управління структурною трансформацією. У деяких випадках можливі коректування напрямів самої інноваційної діяльності вибраного комплексу, зміни характеру інноваційності подальшого структурного розвитку залежно від рівня живучості. Контроль реалізації стратегії управління повинен здійснюватися на основі жорстко розроблених плану-графіка вищення завдань і плану заходів. Моніторинг виконання етапів реалізації стратегії управління інноваційними структурними зрушеннями повинен здійснюватися своєчасно і в повному обсязі.

Коригування розроблених заходів стратегії управління трансформації структури комплексу в процесі здійснення інноваційної діяльності повинне здійснюватися за результатами виконання окремих етапів на основі даних моніторингу. Даний етап стратегічного управління інноваційним розвитком дуже важливий, оскільки при цьому звертається увага на ефективне використання виділених коштів, на досягнення зниження

ймовірності виникнення структурних інноваційних промислових ризиків, виконання термінів реалізації намічених заходів. Необхідно також урахувати, що стратегія управління інноваційними структурними зрушеннями в кінцевому підсумку є складовою частиною стратегії інноваційного розвитку комплексу, тому коригування першої повинне знаходити своє відображення в стратегії інноваційного розвитку.

Висновки і пропозиції. Вироблена за пропонуваною загальною методикою стратегія управління інноваційними структурними зрушеннями та визначення їхнього впливу на економічну безпеку підприємств дасть змогу коригувати існуючу модель інноваційного розвитку за рахунок включення в неї комплексної адаптаційної моделі гармонізуючого управління інноваційними структурними зрушеннями. Під час реалізації стратегії необхідно враховувати, що в рамках комплексу у його підсистем існує деякий опір змінам, у тому числі інноваціям у галузі трансформації структури, супроводжуваний зростанням комплексу ризиків. У зв'язку із цим у рамках моделі управління інноваційними структурними зрушеннями повинні бути передбачені додаткові механізми підвищення економічної безпеки підприємств регіону для підвищення рівня ефективності його інноваційної діяльності. Таким чином, у сучасних вітчизняних умовах управління інноваційними структурними зрушеннями вимагає формування стратегії управління, яка відрізнялася б комплексним, усебічним впливом на структурну трансформацію в процесі інноваційної діяльності, була адресною, здатною до гармонізації наслідків неоднорідності інноваційного розвитку підсистем виробничої системи і могла бути скоригована в результаті змін умов зовнішнього середовища.

Список використаних джерел:

1. Ivchenko Ye., Pogorelov Yu. Economic security of enterprises in the Luhansk region in conditions of post-conflict transformation. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2017. V. 3. P. 358–367.
2. Івченко Є.А., Галгаш Р.А., Д'яченко Ю.Ю. Теоретичні засади формування інтелектуального капіталу для сталого розвитку регіону в умовах постконфліктної трансформації. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля*. 2017. № 2(232). С. 28–33.
3. Овчаренко Є.І. Система економічної безпеки підприємства: формування та цілепокладання. Лисичанськ, 2015.
4. Ключ Ю.І. Корпоративна система управління інноваціями: формування та розвиток. Лисичанськ, 2015. 356 с.
5. Безус П.І., Безус А.М. Фактори впливу на формування та реалізацію інноваційної стратегії підприємства. *Науковий вісник. Серія «Економіка»*. 2014. Вип. 1. С. 61–69.
6. Микитюк П.П., Сенів Б.Г. Інноваційна діяльність : навчальний посібник Київ : Центр навч. літ., 2009. 320 с.

References:

1. Ivchenko Ye., Pogorelov Yu. (2017) Economic security of enterprises in the Luhansk region in conditions of post-conflict transformation. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 3, pp. 358–367.
2. Ivchenko Ye., Galgash R., D'yachenko Yu. (2017) Teoretichni zasady formuvannya intelektualnogo kapitalu dlya stalogo rozvitku regionu v umovah postkonfliktnoyi transformaciyi [Theoretical foundations of intellectual capital formation for sustainable development of the region in the conditions of post-conflict transformation], *Visnik Shidnoukrayinskogo nacionalnogo universitetu im. V. Dalya*. vol. 2(232), pp. 28–33.
3. Ovcharenko Ye. (2015) Sistema ekonomichnoyi bezpeki pidpriyemstva: formuvannya ta cilepokladannya [Enterprise economic security system: formation and goal setting]. Lisichansk: PromEnergo. (in Ukrainian)
4. Klius Y. (2015) Korporativna sistema upravlinnya innovacijami: formuvannya ta rozvitok [Corporate management system innovations: the formulation of this development]. Lisichansk: Kit-L. (in Ukrainian)
5. Bezus P. I., Bezus A. M. (2014) Faktori vplivu na formuvannya ta realizaciyu innovacijnoyi strategiyi pidpriyemstva [Factors influencing the formation and implementation of the enterprise's innovative strategy], *Naukovyy visnyk. Seriya "Ekonomika"*, vol. 1, pp. 61–69.
6. Mikitiuk P. P., Senov B. G. (2009) Innovatsiyina diyalnist: navch. posib. [Innovative activity: teaching manual], Kyiv, Tsentr navch. lit. (in Ukrainian)

Клюс Ю. И.
Ивченко Е. И.
Ивченко Ю. А.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

ВОЗНИКНОВЕНИЕ СТРУКТУРНЫХ СДВИГОВ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ЭКОНОМИЧЕСКУЮ БЕЗОПАСНОСТЬ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕГИОНА В РЕЗУЛЬТАТЕ ПОСТКОНФЛИКТНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ

Резюме

В статье определены специфические черты структурных сдвигов на промышленных предприятиях региона в результате постконфликтной трансформации (необратимость, эволюционирование, опережающий характер развития, неполная предсказуемость последствий под влиянием временного фактора), обуславливающие специфику управления ими на предприятиях региона и влияющие на их экономическую безопасность. Обусловлен выбор комплексных управленческих мероприятий по формированию трансформационных процессов на промышленных предприятиях региона (система мер по мобильной корректировке разработанных долгосрочных направлений с учетом изменений последствий воздействия внешних и связанных с ними факторов инновационного развития, которые определяются на основе мониторинга). Выделены ключевые этапы последовательности управления структурными сдвигами на промышленных предприятиях региона. Проведен анализ сильных и слабых сторон, возможностей и угроз функционированию и развитию промышленных предприятий региона в результате постконфликтной трансформации.
Ключевые слова: структурные сдвиги, экономическая безопасность, постконфликтная трансформация, промышленное предприятие, регион.

Klius Yuliia
Ivchenko Yevhen
Ivchenko Yuliia

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

EFFECT OF STRUCTURAL DISORDERS AND THEIR IMPACTS ON ECONOMIC SECURITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES OF THE REGION OWING TO POST-CONFLICT TRANSFORMATION

Summary

The article identifies the specific features of structural changes in industrial enterprises in the region due to post-conflict transformation (irreversibility, evolution, leading nature of development, incomplete predictability of the effects under the influence of a temporary factor), which determine the specific management of them in the enterprises of the region and affect their economic security; the choice of complex management measures for the formation of transformation processes at the industrial enterprises of the region is stipulated (the system of measures for mobile correction of the developed long-term directions taking into account changes in the impact of external and related internal factors of innovative development, determined on the basis of monitoring); the key stages of the sequence of structural shift management at industrial enterprises of the region are identified (the first stage is considered a strategic analysis of the nature and focus of innovation, the balance of innovative development of subsystems of industrial complex and the identification of the sequence of management of innovative structural changes; the second stage involves the analysis of strengths and weaknesses, strengths and weaknesses threats to the functioning and development of the complex in terms of transformation of structure and visas the study of the main causes and directions of influence on structural innovative industrial risks in the course of post-conflict transformation; the third stage involves the planning of a strategy that includes the choice of alternative strategies based on the evaluation of the effectiveness of structural transformation management systems in the process of innovation development and situational analysis (based on achievement maximizing the efficiency of innovation in the current environment); the fourth stage is the consistent and comprehensive implementation of the strategy, which implies adaptation to a strategy that primarily forms a complex of subsystems, harmonization of the development of their structures, ie implementation in the process of strategic management of measures to increase structural survivability due to the complexity of development); analysis of strengths and weaknesses, assessment of opportunities and threats to the functioning and development of industrial enterprises in the region due to post-conflict transformation (this process is controlled by methods of strategic controlling. It establishes the object of control, controlled indicators (coefficients of structural shift innovation), the assessment of the state of control of structural shifts (evaluation of the effectiveness of the management system), the reasons for the deviations revealed in the control process and the need for adjustments, if possible).

Keywords: structural shifts, economic security, post-conflict transformation, industrial enterprise, region.